

НАЧАЛЬНИК

КОПІЯ.

Цілком таємно.

Негайно.

Української Військової Місії

в Республіці Польській.

"13" жовтня 1920 року.

Ч. 646/4.

м. В а р ш а в а.

ПАНУ ГОЛОВНОМУ ОТАМАНУ

Копія Головному Військовому Прокурору.
Голові Ради Народніх Міністрів і Військовому
Міністру.

РАПОРТ.

З ВАШОГО наказу і на підставі таємного листа Військово-го Міністра на мое ім'я від 5 цього вересня за Ч.713 - до Місії прибув Прокурор Вищого Військового Суду 6 Стрілецької дивізії Сотник РУЖИЦЬКИЙ, який переводить слідство в справі референта Місії Сотника СТРИЖАКА и інших неуказаних поіменно в листі осіб, на яких нібито маються "підозріння в передачі інформацій про нас та поляків до Москви, Відня, Берліна і Праги", з метою "зносин з Російською Совітською владою".

Вже пройшло біля місяця, як триває це компрометуюче слідство а однак, негляда на всі мої рішучі жадання Прокурор РУЖИЦЬКИЙ досі ні проти одної особи ніяких підставних обвинувачень не пред"явив.

Особно дивовижно це слідство ставить відносно сотника СТРИЖАКА.

Згідно докладу мені Прокурора РУЖИЦЬКОГО ціла справа проти Сотника СТРИЖАКА полягає в тому, що "поляки", чи "Польський Генеральний Штаб", а як виявляється в дійсності виключно сам капітан ЧАРНОЦЬКИЙ - мають дати якісь компрометуючі сотника СТРИЖАКА документи.

Допиту сотника СТРИЖАКА прокурор досі не робив і це я пояснював собі тим, що прокурор очікував обіцяних документів.

Нарешті надзвичайна затяжність такої простої справи, як передача документів, звернула на себе мою увагу.

Саме поводження в цій справі Капітана ЧАРНОЦЬКОГО, який більш 3-х тижнів обіцяє дати якийсь документ і не дає фактично, примушує більше зупинятися над цією зволочкою, а також над тим, кому вона може бути корисною.

Уважаю від самого початку діяльність в цій справі капітана ЧАРНОЦЬКОГО неправдивою, нещирою і нетактовною. Капітан ЧАРНОЦЬКИЙ, отримавши нібито якийсь компрометуючий документ одного з

членів дорученої мені Місії, не знайшов потрібним і тактовним, і цілях локалізації злих намірів і наслідків цього члена Місії, довести це поперед всього просто до мого відома, а ужив, невідомо для чого, якійсь то потаємні, складні і кружні шляхи.

Мушу зазначити, що за 8 місяців мого керування Місією діяльність Капітана ЧАРНОЦЬКОГО взагалі ніколи не означувалася нетільсько шірістю, але навіть повагою. Він завжди тримався дуже далеко від Місії. Тому, а також через те, що всяке провадження справ через капітана ЧАРНОЦЬКОГО завжди означалося надзвичайною зволокою і гальмуванням, Все, що можливо, Місія старалася зробити поза кап. ЧАРНОЦЬКИМ.

Можно сміло сказати, що все, що зробила доброго і користного в Польській Команді доручена мені Місія, вона зробила без всякої участі в тому капітана ЧАРНОЦЬКОГО і крім того за весь час існування Місії неможливо вказати ні одної користної, чи більш менш значної, справи, переведеної при участі капітана ЧАРНОЦЬКОГО.

Як ілюстрацію можна вказати на те, що за весь час існування Місії і Секції, без то за 9 1/2 місяців капітан ЧАРНОЦЬКИЙ був у мене 2 рази, із котрих перший в лютому місяці, а другий кілька днів тому, в зв'язку з польським замиренням.

Вся діяльність і поведження капітана ЧАРНОЦЬКОГО, а за ним і відношення Польського Генерального Штабу до Місії, во всіх тих випадках коли справи переводилися через капітана ЧАРНОЦЬКОГО були завжди мало прихильні, часто навіть зовсім неприхильні зза старань капітана ЧАРНОЦЬКОГО в кожній нашій справі бачити умисно і толкотати тенденційно не те, що є на самому ділі.

Тим більше кидалося до очей, що наряду з тим ми мали завжди найкращі і дуже прихильні відношення і подігнення справ в Польському Міністерстві Військових Справ, куди впливи капітана ЧАРНОЦЬКОГО не могли сягати.

Про всю складну обстановку і відношення Польського Генерального Штабу, мене і Місію завжди інформував сотник СТРИЖАК, який зза протяжного і докладного знайомства з Польським Генеральним Штабом найкраще знав внутрішні стосунки в штабі і, спритно користуючися взаємно ворожими течіями життя цього штабу, бував завжди докладно в курсі всіх справ.

По відношенню до особи капітана ЧАРНОЦЬКОГО, про зловредну

діяльність котрого від давних часів докладав мені сотн.СТРИЖАК, він особисто, згідно моєї директиви, тримався політики терпіння непоправимого зла, з огляду на міцні зв'язки кап.ЧАРНОЦЬКОГО з впливовими польськими сферами. Зокрема, бажаючи кап.ЧАРНОЦЬКОГО тримати на лінії найбільшій для нас користі, сотн.СТРИЖАК дуже слідкував вредну для нас діяльність кап.ЧАРНОЦЬКОГО і з метою її паралізування, доводив це іноді коректно до відома самого кап.ЧАРНОЦЬКОГО.

Таким чином сотн.СТРИЖАК улічив ^{нап.} кап.ЧАРНОЦЬКОГО в зношеннях з ворожою до нас партією народних демократів, із-за оправдання в чому, під час спільної вечері в кінці цього квітня, кап.ЧАРНОЦЬКИЙ зробив в моєї присутності голосний виступ, який тільки підтвердив правдивість даних сотн.СТРИЖАКА. Потім, з огляду на уперте небажання кап.ЧАРНОЦЬКОГО подати нам схему організації II відділу П.Г.Ш. в тій менті, коли П.М.С.Військ. дало нам таку схему, сотн.СТРИЖАК, під час перебування кап.ЧАРНОЦЬКОГО на фронті, виявив цю організацію, що і представив мені в окремому докладі.

Після повороту кап.ЧАРНОЦЬКОГО до Варшави, при нагоді сотн.СТРИЖАК сам сказав йому про це з закидом на нещирість кап.ЧАРНОЦЬКОГО в відношеннях до нас; з пропозицією в цілях збереження сил і для користі загальної справи не робити зайвих таємниць один від другого.

Кап.ЧАРНОЦЬКИЙ не мав на це ніякої відповіді і яких-небудь протестів мені не заявляв, хоч і все зроблене сотн.СТРИЖАКОМ було зроблено з могого відома.

Взагалі мушу зазначити, що за весь час існування Місії від капітана ЧАРНОЦЬКОГО, чи певніше від П.Г.Ш. за його посередництвом, не одержали Місією ні одної скільки-небудь важкої відомості, чи то таємної, чи нетаємної. Кап.ЧАРНОЦЬКИЙ ледве і то дуже неакуратно справляв листування поміж Місією і П.Г.Ш. і навпаки, умисно, чи неумисно, цілими місяцями не прислав нам те, на що дозволяло його Начальство, як напр. Начальник Генерального Штабу. Все це завжди удоводнить можна найдокладнішими фактами.

Сотник СТРИЖАК з метою відістати більш докладні потрібні нам відомості, за гальмування кап.ЧАРНОЦЬКИМ справ, обходив його і з могого дозволу, по мимо кап.ЧАРНОЦЬКОГО заходив персонально до самого Началь-

ника Генерального Штабу Генерала РОЗВАДОВСЬКОГО і його помічника
Генерала КУЛІНСЬКОГО, з ^{яких} боку завжди зустрічав найкращі відношення,
як персонально для себе так і до Місії.

Ясно, що це немогло подобатися кап. ЧАРНОЦЬКОМУ, який завжди любив
провадити свою особисту політику до нас.

Для спаралізування такої енергійної діяльності сотн. СТРИЖАКА, за-
мість, здавалося би, натуральним в таких випадках, докладу мені, чи
своєму вищепідданому Начальству, приділявшому інформації сотнику
СТРИЖАКУ, - кап. ЧАРНОЦЬКИЙ уживає слідуєчий прийом: після незовсім
приємної для себе доповіді від сотн. СТРИЖАКА, в присутності припад-
ково бувшого в той час Полков. КАПУСТЯНСЬКОГО, кап. ЧАРНОЦЬКИЙ заявляє
секретно полк. КАПУСТЯНСЬКОМУ про обаву зносін сотн. СТРИЖАКА з боль-
шовиками, з опріділенною метою відсунути сотн. СТРИЖАКА від П.Г.Ш..

А коли пригадати ще те, що це кап. ЧАРНОЦЬКИЙ за місяць перед тим
закидував особисто персонально сотн. СТРИЖАКУ і нічого не доводив до
мояго відома, як Начальника Місії, то вищеуказаний жест кап. ЧАРНОЦЬ-
КОГО дуже знаменитий, дуже походить на провокацію і в кожному разі
заслуговує на пильну увагу.

А наколи придати сюди неспроможному жадному сумніву персональну
злість кап. ЧАРНОЦЬКОГО на сотн. СТРИЖАКА за виявлені останнім ком-
промітуючі кап. ЧАРНОЦЬКОГО зношення з ворожою до нас партією і ціл-
ком одверте і порядне становище в цьому самого сотн. СТРИЖАКА - то
приходиться прийти до виснову, що кап. ЧАРНОЦЬКИЙ не може бути призна-
ним в жадному разі безпристрастним в ролі якого б то не було обвини-
теля.

Меж тим Прокурором допрошений кап. ЧАРНОЦЬКИЙ і в справі сотн.
СТРИЖАКА, по власному докладу прокурора РУЖИЦЬКОГО, він базірується
і всі обгрунтування черпає від кап. ЧАРНОЦЬКОГО, з яким "робить нара-
ди", в яких не відомо з чього уповноваження і на яких підставах бе-
ре участь старшина ВЕДЕНСЬКИЙ.

Для охарактеризування цього останнього, який, як Вам відомо, дуже
стремить зайняти в Місії місце сотн. СТРИЖАКА, мушу докласти слідуєче:

Я маю офіційний рапорт агента англійського Інформаційного бюро,

приділеного для зносин зі мною від Англійської Місії, що до нього особисто звертався ст.ВЕДЕНСЬКИЙ з проханням допомогти йому "опанувати" ситуацію і для того дістати компрометуючі діяльність сотн.СТРИЖАКА документи. І крім того в тому ж дусі маю листа від юнака ВАЛІЦЬКОГО, з яким розмовляв персонально ст.ВЕДЕНСЬКИЙ і який цілком підтверджує спеціальну діяльність ст.ВЕДЕНСЬКОГО проти сотн.СТРИЖАКА.

Подруге, 2-го цього жовтня, при розмові з полк.БОНДАРОВСЬКИМ в справі одержаних по посаді референта грошей, ст.ВЕДЕНСЬКИЙ заявив, що не треба було таких грошей виплачувати сотн.СТРИЖАКУ, "бо через дев'ять днів його в Місії не буде", з чого я бачу, що ст.ВЕДЕНСЬКИЙ, який явно виступає в справі сотн.СТРИЖАКА обок прокурора РУЖИЦЬКОГО і тим більш не відомо на яких підставах, зовсім не служить справі правосуддя і виявлення дійсного стану річей.

І-го цього жовтня згідно Вашого наказу мною виданий наказ по Місії про виїзд старш.ВЕДЕНСЬКОГО в розпорядження Головного Військового Прокурора. З огляду на невиконання цього, 5 цього жовтня мною даний йому окремий листовний припис про виїзд, який до цього часу теж зів'язав невиконаний. Гадаю, що все це теж дуже яскраво характеризує старш.ВЕДЕНСЬКОГО.

З огляду на те, що ціми днями має виїхати до СТАВКИ прокурор РУЖИЦЬКИЙ, в випадку такогож поводження ст.ВЕДЕНСЬКОГО, примушений буду ужити рішучих проти нього заходів.

Бачучи, що справа розгортається і з метою більш довідатися про ґрунт речі обвинувачень проти сотн.СТРИЖАКА, я, при нагоді, звернувся по цій справі до Начальника II відділу Штабу Польського Міністерства Військових справ Підполковника МЕДЗІНСЬКОГО, який не мав нічого спільного з капт.ЧАРНОЦЬКИМ.

Пплк.МЕДЗІНСЬКИЙ сказав мені, що справа переводиться в Начальному Доводстві, але що він будучи повідомлений про це не звернув на це жадної уваги. Після розмови він обіцяв слідуєчого дня приїхати до мене "зо всією справою" і тими документами, в яких П.Г.Ш. може бачити компрометацію.

На слідуєчий день дійсно приїхав пплк.МЕДЗІНСЬКИЙ до мене, але з пустими руками і дуже мався і нічого конкретного мені сказати не міг. Сказав, що нібито їх аташе з Відня доніс, що наші старшини

154
94

мають знешення з большевиками в Відню і серед них сотн.СТРИЖАК.
Коли я вказав пплк.МЕДЗІНСЬКОМУ на останнє поведження сотн.СТРИЖАКА при поїзді його в Київ, звідки він вивіз свою голодну і обірвану родину, котра перед тим кілька разів сиділа в большевицьких чрезвычай-ках за тогож сотн.СТРИЖАКА й його службу Україні, а також на те, що зараз сотн.СТРИЖАК на очах всіх так живе, що дедве зводить кінці з кінцями - пплк.МЕДЗІНСЬКИЙ заявив, що і він особисто цим знешенням з большевиками віри не давав жадної, але, що можливо, що це були знешен-ня з ПЕТРУШЕВИЧЕМ. На це я зазначив цілковиту неможливість цього, бо нетак давно сотн.СТРИЖАК виступив в місцевій пресі, без моєї згоди зза моєю відсутністю, з завіткою-спростованням, де недосить тактовно торкнувся Уряду ПЕТРУШЕВИЧА, за що йому персонально погрозувала від-дача під суд. Після цього пплк.МЕДЗІНСЬКОМУ були доручені газети з цими завітками. Пплк.МЕДЗІНСЬКИЙ не знайшов нічого більш сказати як, те, що він уважає "що навіть коли дійсно в цій справі нічого немає то я за одного піднявшогося по цьому галасу треба сотн.СТРИЖАКА у-нути". Я цілком з цим не погодився; я з"ясував, що подібне поступован-ня незаслужено оплямувало б незапльмоване ім'я сотн.СТРИЖАКА і разом з цим Місії.

Натомісць я запропонував від себе персонально виявити цю справу у Начальника Польського Генерального Штабу і Польського Військового Міністра, на що пплк.МЕДЗІНСЬКИЙ горяче запротестував і сказав, що - "цього вони зовсім не знають". Після цього пплк.МЕДЗІНСЬКИЙ обіцяв мені "нарадитися" в цій справі з кпт.ЧАРНОЦЬКИМ і разом зі мною ула-годити якось цю справу, для чого слідуєчого дня мав прибути до мене. Неглядя на кілька запрошень і даних обіцянок мені персонально, а також сотн.ОСЕЦЬКОМУ, пплк.МЕДЗІНСЬКИЙ до мене тоді не прибув і досі від цього ухиляється.

Далі від прокурора РУЖИЦЬКОГО я почув про те, що по відомостям від капт.ЧАРНОЦЬКОГО сотн.СТРИЖАК за великі думи грошей купував якійсь то відомості в Польському Генштабі. Це уявляє з себе чистий вимисл, бо по життю сотн.СТРИЖАКА видно, що власних грошей, щоб кому-небудь давати, він немає, а скарбових не від мене, ні від кого иньшого ніколи він не одержував, чому найкраще свідчать всі справоздання Місії. Осо-бисто можу засвідчити, що на цілі розвідки сотник СТРИЖАК ніколи ні-

48
4

Чого не витрачав і має лише невеличкий аванс для купівлі періодичних
видаць. Отже і агентури тому теж жадної він не переводив. В ділах Місії
їм не має ні одного польського документу, який кому-небудь варто бу-
ло б купувати.

Ще подовалися мені прокурором РУЖИЦЬКИМ відомості, що сотник СТРИ-
ЖАК нібито має закордонний паспорт, з яким має втікти за кордон, але
ось вже місяць триває слідство, а сотник СТРИЖАК незаарештований ні-
куди не втік, терпівливо очікує наслідків слідства і лише дуже, безумов-
но, здивований, що по його справі його самого не допитують, а цікаву
справу одностороннє освітлюють з польського і, безумовно, ворожого і
пристрасного до сотн. СТРИЖАКА і Місії боку. Пашпорту він безумовно
немає жадного.

А справа навколо сотн. СТРИЖАКА тим часом чімісь стараннями страшен-
но розголошується.

Приїждять старшини з Армії і Ржешова і запитують про усунення з
посади сотн. СТРИЖАКА.

Мені відомо, що прокурор. РУЖИЦЬКИЙ, не відомо по якому праву, поінфор-
мований по цій справі ВАШ персональний ад'ютант сотник ДОЦЕНКО.

9-го цього жовтня о 2-й годині 30 хв. невідомо чого затримуючийся
в Варшаві старш. ВЕДЕНСЬКИЙ запитує Начальника зв'язку Вашого Штабу
поручника ОРИХА, чи "не передавав йому сотник ДОЦЕНКО великого пакета
до ГОЛОВНОГО Прокурора".

8-го цього жовтня приходить по справі до Місії з Польського Гене-
рального Штабу відділу дефензиви капітан ЗБИШЕВСЬКИЙ, який меж иньшим
дуже здивований розказує, що сьогодні в П.Г.Ш. розійшлися поголоски, що
"сотн. СТРИЖАК заарештований за зраду". А про те в П.Г.Ш. з старшин зна-
ючих про переведення слідства над сотн. СТРИЖАКОМ бувають лише прокуро-
РУЖИЦЬКИЙ і ст. ВЕДЕНСЬКИЙ, які й ведуть там, по їх словам "наради з кап.
ЧАРНОЦЬКИМ".

Запитаний мною капт. ЗБИШЕВСЬКИЙ оповідає, що справу сотн. СТРИЖАКА
по їх відомостям, переводить II відділ Штабу Міністерства С. Військових
а перед тим Начальник цього відділу плк. МЕДЗІНСЬКИЙ заявляє, що спра-
ву цю переводить капт. ЧАРНОЦЬКИЙ, себ-то Генеральний Штаб. Да і наскільки
мені відомо прокурор РУЖИЦЬКИЙ не мав ніяких справ в Мініс. С. Військ.

156
45

кових. А з другого боку в тому ж Генштабі відповідальний старшина політичного відділу ~~дефензиви~~ капіт. ЗВИШЕВСЬКИЙ, в присутності другого старшини того ж відділу підполковника, прізвисько котрого мені не відома, мені каже, що справа переводиться в М.С. Військових і П.Г.Ш. - не відома.

Після моїх відомостей і на підставі вищезгаданого виходить, що вся справа виходить виключно і персонально від самого капітана ЧАРНОЦЬКОГО, відношення котрого до сотн. СТРИЖАКА відоме і зрозуміле, а тому і оцінка його повинна бути відповідна.

Меж тим в базіруванні прокурора РУЖИЦЬКОГО на даних капітана ЧАРНОЦЬКОГО і в недопити зовсім сотн. СТРИЖАКА я зовсім не бачу цієї оцінки і передбачаю цілковиту однобічність слідства.

Більш того, мене невразно дивує те, що прокурор РУЖИЦЬКИЙ, цілком свіжа тут людина і нікого незнаюча, співпрацює з капіт. ЧАРНОЦЬКИМ, не запитавши навіть нікого, що з себе уявляє, особно по відношенню до України і її сучасної влади, сам капіт. ЧАРНОЦЬКИЙ, про котрого проте, багато маємо некорисних для нього даних, які б зі свого боку могли служити предметом слідства над діяльністю самого капітана ЧАРНОЦЬКОГО.

Співпраця в П.Г.Ш. прокурора РУЖИЦЬКОГО з старш. ВЕДЕНСЬКИМ якій в тому ж Генштабі абсолютно нікого не знає і на якого деяким членам Місії в П.Г.Ш. теж закидалися обвинувачення в большевизмі і то з ссилками на відомі справи плк. СУЛКОВСЬКОГО і плк. ГРЕЦОВА - теж не прибавлять світла на справу. Навпаки, я певний, що покінчивши з сотн. СТРИЖАКОМ і усунувши його від праці в Місії і догляду над П.Г.Ш., кап. ЧАРНОЦЬКИЙ, роблячий собі кар'єру на українських розоблаченнях, з більшим усурдієм і безумовно більшим успіхом візьметься за сотн. ВЕДЕНСЬКОГО, особою котрого він дуже цікавився під час перебування торік капіт. ЧАРНОЦЬКОГО в Кам'янці і тривання справи плк. СУЛКОВСЬКОГО і ГРЕЦОВА, під час котрих капіт. ЧАРНОЦЬКИЙ вів усиленну розвідку і неховав своїх обвинувачень декого в большевизмі. Зараз же кап. ЧАРНОЦЬКИЙ іде шляхом використання для себе стр. ВЕДЕНСЬКОГО.

Отож тут з одної нікчемної справи, коли б як небудь сотника СТРИЖАКА усунули, могло би раптом стати дві чемні і безумовно скандальні.

Можна судити з того, що під час мого останнього перебування у ВАС з докладом, коли наслідки його були ще невідомі, стр.ВЕДЕНСЬКИЙ заходив персонально до сотн.СТРИЖАКА і радив йому "не сопроотивлятися і здати посаду, бо після всього цього сотн.СТРИЖАКУ все єдинно неможливо залишатися на посаді." Це, підкреслюючи з одного боку неможливість оперувати проти сотн.СТРИЖАКА підставними даними, з другого боку дуже яскраво припадково, чи ні, вказує на спільну політику поводження ст.ВЕДЕНСЬКОГО з Польським пплк.МЕДЗІНСЬКИМ, який висказав мені свою думку, що після всього галасу "Сотник СТРИЖАК залишатися, по його думці, не може".

Ця обставина примушує думати, що це не випадок, а можливо, що, після браку ґрунтовних даних, робиться під чью-небудь діржорську руку, напр того ж кап.ЧАРНОЦЬКОГО, аби хочь цим загальним шумом виперти з Місії сотн.СТРИЖАКА.

Упертість ця, стремляча за всяку ціну усунути сотн.СТРИЖАКА, яка виходить з певних польських кол, головне кпт.ЧАРНОЦЬКОГО, а також від ст.ВЕДЕНСЬКОГО - заслуговує на пильну увагу.

Досі не пред"явлено сотн.СТРИЖАКУ жадних обвинувачень, більше того, його навіть не допрошено по його справі. Значить немає досі підставних даних, себ-то тих самих компромітуючих документів.

А меж тим упертість і політика за усунення його всякою ціною граду-лірують поступово.

Після браку документів, закидується купівля якісь документів в П.Г.Ш., після цього, теж видко досить безпідставного обвинувачення, дійсно нічого не залишається, як тільки підняти простий галас і шум: може він кого перелякає.

Меж тим це лякання ніяких досі наслідків не дає і ніхто видко не лякається.

Ні я, особисто, ні хто инший одного жесту, який би міг вплинути на хід слідства, не зробили.

Останніми днями від прокурора РУЖИЦЬКОГО я почув, що кпт.ЧАРНОЦЬКИЙ якісь "документ" йому дав.

На мое "жадання" пред"явити мені цей "документ", аби на підставі його я міг взарядити льокалізуючі заходи, прокурор РУЖИЦЬКИЙ відмовився і сказав, "що порадиться про це з кпт.ЧАРНОЦЬКИМ". Нарешті він зовсім

відмовився, сказав, що "це є справа прокурора. На моє запитання, що там може фігурує і моє ім'я, прокурор РУЖИЦЬКИЙ ухилився від відповіді, що для мене зовсім стало підозріло і цьому "документу" надало відповідну вартість і ціну.

Донесений мені рапортом факт допита прокурором РУЖИЦЬКИМ і ст. ВЕДЕНСЬКИМ перекладчика Місії урядовця САВІНСЬКОГО про те, як я веду дипломатичні зносини, хто буває присутнім при цьому, як складаються мої експозиції та інше - просто мені вказують, що прокурор РУЖИЦЬКИЙ переводить слідство і надо мною, при чому в цьому бере чинну участь той-же ст. ВЕДЕНСЬКИЙ.

По якому це праву і на яких підставах це переводить прокурор РУЖИЦЬКИЙ - мені не відомо і я жадаю відповіді.

До цього додаю, що з допита того ж урядовця САВІНСЬКОГО видно, що прокурор РУЖИЦЬКИЙ при участі все-ж того ст. ВЕДЕНСЬКОГО переводить дослід у тому, як переводиться в Місії канцелярська справа, на що він не має ніякого права, а також закидає обвинувачення небезпеки Місії з боку комунізму, за для того, що в Місії працює машиністка-жидівка, вказуючи на пані АВРУС.

Отже мушу докласти, що останній жест, що до пані АВРУС, дуже характерний.

З самого виїзду першої нашої Місії на чолі з сотником ГОМЗІНИМ з Кам"янця до Польщі, капітан ЧАРНОЦЬКИЙ закидував, ще тоді в Кам"янці, що в особі п. АВРУС поїхала до Польщі більшовичка, при чім всі обґрунтування були такі: "бо жидівка". Теж повторював кілька разів його помічник підпор. КРУК-СТШЕЛЕЦЬКИЙ. Протягом останніх восьми місяців, коли пані АВРУС була безвиїздно в Варшаві, а тому безумовно під сталим доглядом П.Г.Ш. кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ разів два-три закидав було знову, що вона то "більшовичка", то "комуністка", але це вже було давно, не супроводилось жадними аргументами й полишилося без змін.

В виступі тепер прокурора РУЖИЦЬКОГО, при допиті ур. САВІНСЬКОГО, не можна рішуче заперечувати, що тут немає впливу того ж капітана ЧАРНОЦЬКОГО. А на загальну безпідставність і гасло "жидівка" теж підстава, а для потрібного для них галасу і шуму навіть і досить галасна.

Меж тим пані АВРУС перейшла до моєї підлеглості від Генерала ЮНА-

159

КОВА будучи добре рекомендована Генералом ДИНАКОВИМ, Полк. ДАНИЛЬЧУКОМ сотн. ЛУЦЬКИМ, сотн. ГОМЗІНИМ і сотн. МУШІВЦЬКИМ. Пані АВРУС не веде якого-небудь замкнутого життя, навпаки вона живе відкрито у всіх нарочах, не займається нічим і не цікавиться абсолютно жодною політикою. В гарних відносинах з п. МИХАЙЛІВИМ і навіть пару раз на його особисте прохання дружила для нього таємні папери.

В Мисії, за весь час її існування, пані АВРУС була бездоганною і найбільш серйозною машиністкою і співробітницею й коли, що-небудь можна закинути пані АВРУС, то лише інколи надмірне у виванні російською мови.

Отже при всіх стараннях П.Р.Ш. улічити в чому-небудь пані АВРУС за рік часу, вони цього зробити не могли. А інших підстав для усунення її з Мисії у мене не було.

Таким чином новий замах на пані АВРУС представляється мені виключно, як нова додаткова і допоміжна захода кпт. ЧАРНОЦЬКОГО на шляху компромітації дорученої Мені Мисії.

Нарешті, це один аргумент кпт. ЧАРНОЦЬКОГО дуже характерний для справи мушу привести:

Прокурор РУЖИЦЬКИЙ мені офіційно доложив, що кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ сказав йому, що накази сотн. СТРИЖАК залишитися в Мисії, він ніколи ні одного таємного документа до Мисії не передасть.

Це голосне, на перше враження, заявлення фактично є бляф, бо кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ ніколи абсолютно не тільки таємного, але навіть нетаємного, а тим більш потрібного намі документа, Мисії не давав.

Колиб слідство переводили не такі нові люди, як прокурор РУЖИЦЬКИЙ, а більш поінформовані з тутешніх стосунків, то вони б безперечно запитали кпт. ЧАРНОЦЬКОГО коли і які саме він давав документи Мисії, і побачили б що це є лише пуста фраза.

Окрім того, кпт. ЧАРНОЦЬКИЙ заявив Прокурору РУЖИЦЬКОМУ, що коли до нього приходять сотн. СТРИЖАК, то він мусить ходати від нього папери "бо СТРИЖАК все знає". Уважаю, що для сотн. СТРИЖАКА по його службі це є лише найкраща атестація.

Одним словом для загального висновку по справі сотн. СТРИЖАКА можна безперечно зробити лише один висновок: для двулічної особи кпт. ЧАРНОЦЬКОГО терпіти коло себе, компрометуючого його і перешкоджаючого в його махі-

націях соти. СТРИЖАКА більше не змоготу. Отже йде боротьба.

Приймаючи під увагу безумовно певну зміну фронту по відношенню до українців і України взагалі хит. ЧАРНОЦЬКОГО, а також старання його обходження завжди мене персонально, потім пригадуючи факт допита прокурором РУЖИЦЬКИМ урядовця САВІНСЬКОГО в справі чисто моїх персональних ділань, приходиться прийти до висновку, що вся справа компромітації сотника СТРИЖАКА є не настільки справою компромітації самого соти. СТРИЖАКА, скільки справа компромітації Місії, в якій соти. СТРИЖАКА, як політичний референт і Начальник II-го Інформаційного відділу, в очах невідомого загалу поляків, а головне закордонців -- займає, після Начальника Місії, найбільш важку і відповідальну посаду. Тут проводиться завжди паралель з Начальниками Інформаційних бюр Французької і Англійської військових Місії, а тому компромітація Начальника Нашого Інформаційного відділу дасть повну можливість нашим ворогам, всякого роду, роздути цей факт до розмірів небувалого скандалу і буде компромітацією і підризом авторитету Місії.

Не можна не сопоставити факт слідства над соти. СТРИЖАКОМ з виникненням обвинувачень над загальною, в наших вищих кругах, відомим поручником ОВСІЄВСЬКИМ, по підозрінню його в службі росіянам, що між иньшим іде як раз от тих-же російських добровольчих кол.

Річ в тому, що поручник ОВСІЄВСЬКИЙ недавно випадково приймав участь в розаблаченню Начальника Варшавської Російської контр-розвідки Підполковника БОГУСЛАВСЬКОГО, який під час його торік української служби одзначався надзвичайною "мирянською ширістю" і розстрілом тих-же добровольців.

Російські кола, які дуже цікавилися заз"язучимся нашими вносинами з Англичанами і за всяку ціну хотіли їх зірвати, крім того взагалі скомпромітувати Українську справу і з"окрема Місію /про це мають певні відомості/ почувше, що навики, компромітуючий матеріял маєтсья в Українській Місії про них, рішили попередити подію. Підполковник БОГУСЛАВСЬКИЙ при благосклонній участі агента Англійського Інформаційного бюро п. ВУЗНІ, який між иньшим одночасно состояє на службі і у підп. БОГУСЛАВСЬКОГО, подає до відома де-яких наших кол, що нібито російська розвідка через свого агента ЗАНКЕВИЧА, який знахо-

диться в добрих, приятельських відношеннях з поруч. ОВСІЄВСЬКИМ /який мені іншим, зі слов пор. ОВСІЄВСЬКОГО, розбачав самого Підп. БОГУСЛАВСЬКОГО/ і якого припускається, він, бажаючи скомпромітувати, назвав своїм агентом/ - одержує багато цінних відомостей про зносини Української Місії з Англичанами, поляками і інші другі.

Мета цього була цілком ясна: поперше усунути поручника ОВСІЄВСЬКОГО який ~~до~~ маючи у нього відомостям уявляв небезпеку для Підполковника БОГУСЛАВСЬКОГО, а подруге: скомпромітувати доручену мені Місію - з "окрема перед Англичанами. Про те, що через Українську Місію російська ^{розвідка} добуває ніби відомості про зносини Англичан з Українцями, Підполк. БОГУСЛАВСЬКИЙ подав до відома Англійської Місії, при чому подав відомості явно провокаційні /наприклад, що я нібито дав крупного хабара трем старшинам Англійської Місії для підтримання добрих відносин - чого, ніколи зроду не було - мета поставити перед Англійською Місією дилему: чи дійсно її старшини взяли хабара, чи українці такий нарід, що тільки розпочали з ними зносини, вони вже провокують/.

Ці провакаційні відомості, які пустили росіяне підхватили ворожі до Місії наші кола, при чому знову примічаються тут і персональні рахунки. Знову відіграє темну роль п. ВЕДЕНСЬКИЙ. Припускаючи, що справа скасування посади юрисконсульта в Місії, яку займав п. ВЕДЕНСЬКИЙ "відбулась без участі поручника ОВСІЄВСЬКОГО, який їздив в СТАВКУ з докладом про це, "у якого з ним /п. ВЕДЕНСЬКИМ/ є старі ^{нібито} персональні рахунки", що він прелюдно заявив в Познані, і що абсолютно не відповідає дійсності, він приймає діяльну участь в обвинуваченню поручника ОВСІЄВСЬКОГО.

Замість того, щоби серйозно віднестись до справи і солідно перевірити ці ганебно провокаційні відомості, ті, кому подалась ця справа, тенденційно роздувають її і цілком грають на руку росіянам.

Можно з певністю сказати, що росіяне, коли пускали цю провокацію, навіть не сподівались, що вона буде мати такий успіх, який зробили її певні наші особи.

Досі я немаю жадної указівки на те, що в відношення Англійської Місії змінилися до нас в худший бік і з огляду на те, що, завдяки, зносинам ^{стр} ВЕДЕНСЬКОГО з п. БУЗНЕЙ, Англійська Місія безумовно в курсі всіх справ, то це все мене запевняє, що загалом всі наші справи, в тому числі і вну-

162
98

тринні стоять добре.

Взагалі в Англійській Місії приходится вести надзвичайно уперту інформаційну роботу, бо наші Московські приятелі, ще від часів ДЕНІКІНА надзвичайно добре їх поінформували в такому напрямку що у нас "всі - отамани", "нема людей", "всі лишень займаються взаємною компромітацією" що "Генерал СІНГЛЕР і Полк. ОТМАРШТЕЙН австрійські німці, фондрікі і члени австрійської соціалістичної партії", та інші.

І в таких обставинах замість уживання найбільшої енергії на зовнішньої периферії роботи Місії, приходится губити дуже багато часу, енергії і здоров'я на боротьбу на внутрішніх безлічних фронтах".

Загалом сумую становить так:

На доручену мені Місію зроблений новий замах і то в грандіозному - міжнародньому масштабі. Вороги з різних таборів і навіть взаємно ворожі сполучилися і змобілізували всі свої сили, включно до провокації.

Авторитет і поважність Місії, які примушували вже од довгого часу всіх її шанувати і з нею рахуватися - комусь стоять становчо на дорозі.

Поляки з табору кпт. ЧАРНОЦЬКОГО, /ендеки/, росіяне з табору пилк. БОГУСЛАВОВИЧЕВ, /інтригани/, українці з табору стр. ВЕДЕНСЬКОГО та інші, а може і просто замасковані більшовики, при участі безмовної і благосклонної аналізуючих нас англійських агентів, при великих грошових засобах, може англійських, може добровольчих, а може більшовицьких, - за всяку ціну і всякими способами, від різних одправних точок стремлять до одної мети - дискредитувати, скомпромітувати, коли не знищити доручену мені Місію.

В цій акції дуже негарна роль старшини ВЕДЕНСЬКОГО є - інтригою - боротьбою за посаду в Місії, з якої боротьбі ст. ВЕДЕНСЬКИЙ заявив себе безпринципною людиною, не маючою жiadної етики і невихованною військово і загально.

Прокуро Румицький хотів оправдати своє місячне перебування в Варшаві і розшукати якісь то злочини. На сапму ділі фактично він став сліпим чинником в руках наших державних ворогів.

Цілком новий, цілком сторонній і несвідомий всіх тонкостей і перепетій тої паутини, якою плететься всяка військово-політична справа, тих надзвичайно дрібних, тонких, а важливих деталей, з яких наспіт складаються великі акти державного значіння, цілком чуждий всіх тих людей, з якими день в день зустрічаються і працюють співробітники дорученої мені місії і в додаток зза свого персонального становища

163

безумовно зле поінформований, а головне сам нікому не відомий і не-ви-
 кликаючий до себе персонального поважання, прокурор РУЖИЦЬКИЙ безпо-
 мічно метався серед бурхливих і різноманітних обставин нашого по-
 вседнівнього життя, не міг дізнатися того, що дійсно було треба, а натто-
 місць став тим чим лише міг стати, а саме: сліпим орудником чийхсь тем-
 них махінацій.

Мене, персонально, надзвичайно дивує на що понадобилося призначати
 це, самим своїм фактом призначіння, компромітуюче нашу Державу і обра-
 жаюче нас слідство, тоді, коли поперше, як доводять факти нашого Держав-
 ного життя, слідство ніколи не давало реальних наслідків в подібних
 обставинах і випадках, а по друге ще не разу не були використані чисті
 військові засоби - ІНСПЕКЦІЯ НАЧАЛЬСТВА, а для виявлення тайного злочі-
 ства - контр-розвідка.

Призначення особи сотн. РУЖИЦЬКОГО, якого ні з якого боку абсолют-
 но ніхто в Місії не знає і про якого з кол ВАШОЇ СТАВКИ приходе епі-
 тет "ВРАНГЕЛЕВЕЦЬ", в той мент, коли йому акурат приходить вести
 слідство, в якому головний матеріал іде від місцевого представництва
 того ж ВРАНГЕЛЯ і інших наших ворогів, - ясно, що ні у кого в Місії і
 далеко по за межами її, крім здивовання й обурення, замість поваги, ви-
 кликати не могло.

Невже Україна справді так бідна, що для переведення так делікатної
 і важливої справи не знайшлося більш відповідальної, більш загально-по-
 важаємої, бездоганної, поважної і відомої людини.

Отже, зі всього того, що я за останній місяць і перед ним тут бачив
 і чому свідком був, на підставі всіх маючихся у мене даних і відомо-
 стей уявляю, що, крім всього иньшого, загалом вся ця справа є - колосаль-
 ною провокацією дорученої мені Місії і Української Народньої Республі-
 ки.

Перед цією провокацією, я уважаю своїм службовим і громадянським
 обов'язком застерегти ВАС, ПАНЕ ГОЛОВНИЙ ОТАМАНЕ, Нашу Державну Владу і
 всіх кому дорога Україна.

Я ніколи не покривав злочинців і не збираюся покривати, але я ніко-
 ли не був сліпим, а після своєї довголітньої служби і життя навчився і
 привик розбиратися в людях і справах.

До цього часу я, персонально, не зробив ані одного жесту в цій справі,

164 99

8
щоб як-небудь не вплинути на хід слідства.

Тепер, коли прокурор виїхав до ВАО з докладом - я уважаю своєчасно розпочати свою акцію безпосередньо з Начальником Генерального Штабу Генералом РОЗВАДОВСЬКИМ і Військовим Міністром Генералом СОСНОВСЬКИМ.

Смію запевнити і прошу мені вірити, що з ними безпосередньо я маю найкращі відношення і всі самотійні, а тим більш підполітні виступи кпт. ЧАРНОЦЬКОГО його погрози і т.п. не зможуть ні яким способом вплинути на хід нашої справи взагалі. Скомпромітованому ЧАРНОЦЬКОМУ розходиться лише про персональні рахунки і зміцнення свого, може похитнувшогося, новими "рєвоблаченнями" положення.

Мені не вперше приходить відбиватися від кпт. ЧАРНОЦЬКОГО. Це ві робив провокаційні доклади Начальнику Польського Генерального Штабу що Генерал-ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО не підлягає ВАМ, що деякі дивізії не виконують наказів і не підлягають Ген.ОМЕЛЬЯНОВИЧУ-ПАВЛЕНКО /Інцидент КРАУЗА/, що Ген.ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО не хоче наступати і коває свою Армію за Дністро та інші.

Було би злочином не збадавши докладно справи зробити що-небудь в угоду інтригана і провокатора кпт. ЧАРНОЦЬКОГО.

Зва. щірих і найкращих до мене відношень Генерала РОЗВАДОВСЬКОГО і Генерала СОСНОВСЬКОГО - я маю повну можливість всю справу виявити і звести на чистоту. Я певний, що ні Начальник Польського Генштабу, ні Військовий Міністр, нічого не знають по цій справі, чому побочне удевєднання є вищеприведені слова пплк. МЕДЗІНСЬКОГО. Крім того це ваностійно уводить нас само собою багато інших річей, а саме: що принаймі компромітує нас справа, коли вона навіть і існує, то вона не важна а по друге утримання її в тайні від таких поважних осіб легко може бути чисто особистою так-би мавити, Бакулісною справою, і інтригою, де-кого, головне кпт. ЧАРНОЦЬКОГО, бажаючого поставити наданих вище Начальників і нас перед свєршившимся фактом переґризшихся самих себе українців на загальну радість їх крєвних ворогів.

Крім того через те, що це переводиться на чужому ґрунті і оркім всього має характер торкаючоїся військової етики я дивлюсь на цю справу, як на справу честі нашої армії. І гадаю, що наша героїчна армія одверто і чесно сама зуміє своїм судом покарати не тільки Дєржавний злочин в сфері військової етики, але навіть оден натик на нього.

165

2.

В кожному разі справа честі нашої Армії не може розглядатися під кутком зріня підпольних документів і провокаційних шептунів.

Отже, ПАНЕ ГОЛОВНИЙ ОТАМАНЕ, прошу: Коли уважаєте потрібним, кого-не-будь усунути з Місії, хай це буде так, але тільки на підставі доказаних злочинів виключно для віддачі під суд. Зі всюєю силою застерігаю від нього полагодження цієї справи, бо заа пустяка українськими руками буде зроблений надзвичайний і може непоправимий ущерб нашої Державній справі і зокрема моїй дипломатичній роботі тут, на колосальну радість, і навіть перемогу наших ворогів.

Особисто я, є глибоко переконаний, що все це є виключно провокацією, а зокрема сотник СТРИЖАК і поручник ОВСІЄВСЬКИЙ - чесні, порядні і сумлінні старшини, які своєю енергійною і плідотною працею у багатьох стоять суком в оці і якіх усунення з Місії є надзвичайно сильним бажанням наших державних ворогів.

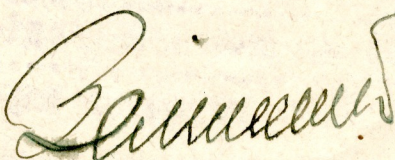
Особисто прошу, всяко зачекати з винесенням яких-то не було б рішень і висновків по цій справі аж до того недовгого часу, коли я виявлю цю справу з Генералом РОЗВАХОВСЬКИМ і Генералом СОСНКОВСЬКИМ особисто і документально.

Розуміючи добре, що перешкоджаючих нашої Державній Справі гадів треба викинути, - прошу зачекати часово робити плямучи висновки над нашими старшинами, які більш трьох років чесно служили Україні, а деякі з котрих перестраждали вже за Україну в більшовицьких, добровольчих і польських в'язницях, а родина в чреватах. /Наприклад Сотник СТРИЖАК/.

Розумію, що цей великий доклад є надзвичайним обтягрюванням Вас, ПАНЕ ГОЛОВНИЙ ОТАМАНЕ, але лишень шире бажання подати ВАМ, як нашому ВЕРХОВНОМУ ПРОВІДНИКУ найбільш докладні відомості, в котрих кожда дрібниця варта всякої уваги, шире бажання стояти на стороні закону і правди і дбати о дійсну користь моїй Вітчизни - примушує мене до цього, без чого свій Український військовий і громадянський обов'язок не міг би уважати виконаним.

Підписав: і за згідність:

Генерал-поручник

166
100